

Op weg naar de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2018

Handreiking voor politiek en sociaal actieve burgers, cliëntenorganisaties, cliëntenraden en adviesraden sociaal domein

1. Inleiding: de actieve burger in het sociaal domein

In maart 2018 zijn de volgende verkiezingen voor de gemeenteraden. Dat betekent dat politieke partijen in de komende maanden hun verkiezingsprogramma's opstellen, kandidaat-raadsleden selecteren, verbindingen leggen met burgers en organisaties en zich op allerlei andere manieren voorbereiden op die verkiezingen.

Het zijn de eerste gemeenteraadsverkiezingen na de decentralisaties via de Wmo, Jeugdwet en Participatiewet. Een goede gelegenheid om als burger een bijdrage te leveren aan het lokaal beleid en daarmee aan de transformatie van het sociaal domein. Bent u een politiek bewuste burger die een actieve bijdrage wil leveren aan het vernieuwen van de participatie van burgers via bijvoorbeeld een burgertop of een adviesraad sociaal domein? Of wilt u als betrokken inwoner in uw wijk een burgerinitiatief beginnen, bijvoorbeeld een buurtcoöperatie? Of wilt u als cliënt van de gemeente en actief lid van een cliëntenorganisatie, zoals de reumavereniging of de vereniging hersenletsel, uw specifieke belangen onder de aandacht brengen van de gemeenteraadsleden?

Gelet op de gemeenteraadsverkiezingen is dit jaar een goede gelegenheid om de politieke partijen en kandidaat-raadsleden in een of meer van uw rollen te benaderen. U kunt hen uw suggesties aanreiken voor een goed gemeentelijk beleid en voor de transformatie van onder andere welzijn, zorg, arbeid en wonen vanuit burgerperspectief.

Vanuit het programma 'Aandacht voor Iedereen' geven wij u via deze handreiking zowel enkele algemene ideeën vanuit burgerperspectief (hoofdstuk 2) als 15 concrete inhoudelijke aandachtspunten voor het gemeentelijk beleid (hoofdstuk 3). Vervolgens reiken wij enkele suggesties aan voor initiatieven in het contact met een politieke partij of gemeenteraadslid (hoofdstuk 4).

In hoofdstuk 3 geven wij bij elk aandachtspunt drie inhoudelijke suggesties die u in uw gesprek met een politieke partij of raadslid mee kunt nemen. De suggesties zijn er vooral op gericht om een bijdrage te leveren aan de transformatie van welzijn en zorg door de kracht van burgers aan te spreken. Het is ondoenlijk om alle relevante aspecten te behandelen, daarom geven wij in de bijlage enkele suggesties voor verder lezen.

Hoe het contact met de politieke partijen kan plaatsvinden, is vooral afhankelijk van de lokale situatie en (bestaande) contacten. Contact rond het verkiezingsprogramma, een debatavond en kennismaking met potentiële raadsleden zijn mogelijke acties die beschreven staan in hoofdstuk 4.

Het voorgenomen beleid van de gemeente staat in nota's en of beleidsregels, maar het gaat om de uitvoering en de transformatie in de praktijk. Informeert de gemeente burgers actief en vroegtijdig en staat zij open voor burgerinitiatieven en beleidsparticipatie? Werken sociale wijkteams in samenwerking met burgers? Voor een verdere verbetering van de uitvoering van beleid is het wenselijk dat burgers, in welke rol ook (als politiek bewuste burger, initiatiefnemer, cliënt of belangenbehartiger) de gevolgen van het gemeentelijk beleid kritisch blijven volgen, suggesties doen voor verbeteringen en meedenken over adequate oplossingen.

2. Uitgangspunten vanuit burgerperspectief voor het gemeentelijk beleid

De burger kan verschillende rollen vervullen in zijn leven. Hij is in de eerste plaats een inwoner van een gemeente die zijn eigen leven leidt, vaak zonder intensieve betrokkenheid bij de grotere gemeenschap, in zijn eigen kringen van familie, vrienden, werk en vrije tijd. Op verschillende manieren kan hij echter een bijdrage leveren aan de transformatie van de lokale samenleving naar meer zelfregie en participatie (maatschappelijk en politiek) voor alle burgers.

Als politiek burger (lid van de democratische gemeenschap) kan hij een actieve bijdrage leveren aan het lokale democratische besluitvormingsproces en daardoor aan de ontwikkeling van de gemeenschap. Ook kan hij, als sociaal burger, het initiatief nemen voor het verbeteren van de leefbaarheid van de wijk waarin hij leeft, in de vorm van een burgerinitiatief. Ten slotte kan de burger, in de rol van cliënt (gebruiker van een gemeenschapsvoorziening), zijn specifieke belangen behartigen via een cliëntenorganisatie.

In dit hoofdstuk benoemen we drie uitgangspunten voor het beleid van gemeenten vanuit burgerperspectief. In elk van de genoemde rollen (politiek burger, sociaal burger, cliënt, belangenbehartiger) kan de burger deze uitgangspunten meenemen in zijn gesprek met de gemeente. In het ideale geval hanteert de gemeente deze drie uitgangspunten bij het bevorderen van de transformatie van onder andere maatschappelijke ondersteuning, armoede en arbeid.

Die transformatie heeft als hoofddoel het vergroten van de zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie van kwetsbare burgers. Maatregelen daartoe zijn onder andere stimuleren van een grotere arbeidsparticipatie, vroegtijdige ondersteuning op maat, stimuleren van langer zelfstandig wonen, ruimte bieden aan burgerinitiatieven en meer resultaatgericht werken door professionals. De maatregelen die hieronder worden weergegeven dragen vanuit burgerperspectief bij aan de transformatie van het sociaal domein.

Agendeer burgerparticipatie/lokale democratie

Gemeenten betrekken burgers bij het beleid over de Wmo, Jeugdwet en Participatiewet. Dat gebeurt nu veelal via cliënten- en adviesraden en op diverse flexibele manieren, zoals pizzameetings, thematische bijeenkomsten en onderzoeken.

In een breder perspectief gaat het om wijzen waarop burgers betrokken zijn bij de lokale, representatieve democratie. Hoe kan de mondige burger een grotere bijdrage leveren aan de inrichting van de lokale samenleving? En hoe kan het gevoel van onmacht over beperkte sturing van hun eigen leven bij een andere groep burgers worden tegengegaan? Er zijn initiatieven als Democratic Challenge en Code Oranje die de lokale democratie willen vernieuwen. Ook zijn er advies- en cliëntenraden die zich willen ontwikkelen en over voldoende expertise willen beschikken om lokaal te stimuleren dat burgers meer betrokken worden bij het gemeentebestuur.

Gemeenten doen er daarom goed aan zich in de komende jaren breed te bezinnen op de vormgeving en invulling van de lokale democratie. Hoe geven wij samen vorm aan de lokale samenleving en welke rollen hebben burgers, wethouders, ambtenaren en gemeenteraadsleden daarbij? Te denken valt aan het ontwikkelen van een breed palet van vormen van burgerparticipatie en het starten van experimenten. Bijvoorbeeld het opstellen van een wijkbegroting door de inwoners, een burgertop waarin burgers de prioriteiten in de gemeente aangeven, een andere wijze van functioneren van de gemeenteraad.

Biedt ruimte aan en faciliteer burgerinitiatieven

Het begrip 'burgerparticipatie' omvat de bijdrage van burgers aan de representatieve democratie maar ook concrete doe-initiatieven. Burgers ondernemen steeds meer concrete initiatieven voor verbetering van de leefbaarheid van hun omgeving. De aanleiding kan zijn onvrede met het huidige aanbod van instellingen, een gemeente die bezuinigt of het verdwijnen van publieke voorzieningen. Burgers gaan zelf het beheer van een bibliotheek of zwembad op zich nemen of buurt- of zorgcoöperaties oprichten.

Via het 'right to challenge' principe hebben burgers de mogelijkheid om de gemeente aan te bieden gemeenschapstaken zelf te willen uitvoeren. Deze ontwikkeling wordt de 'doe-democratie' genoemd. Zowel gemeenten als instellingen hebben soms moeite in hun omgang met burgerinitiatieven, uit angst voor verlies van controle of concurrentie.

Het initiatief voor dergelijke projecten ligt bij de burgers zelf die iets aan hun leefomgeving willen doen, maar de gemeente kan gezamenlijke initiatieven van burgers faciliteren. Dat kan bijvoorbeeld door:

- een positieve houding tegenover burgerinitiatieven aan te nemen;
- een contactambtenaar die meedenkt en verbindingen legt, tussen initiatiefnemers onderling en met werkgevers en fondsen;
- startbudgetten beschikbaar te stellen om initiatieven op gang te brengen;
- in het inkoopbeleid van de gemeente bij voorkeur burgerinitiatieven te contracteren.

Versterk de positie van de individuele burger met een ondersteuningsvraag

Het doel van ondersteuning dient te zijn dat de zelfregie van de cliënt (zijn vermogen om zelf keuzes te maken) wordt vergroot. Daartoe is onder meer het volgende wenselijk:

- dat cliënten gestimuleerd worden na te denken over met welke oplossing zij geholpen zijn bij hun ondersteuningsvraag;
- methodieken kunnen worden aangereikt zoals bijvoorbeeld het zelf opstellen van een persoonlijk plan (of ondersteunings-, participatie- of familiegroepsplan);
- dat er mogelijkheden zijn om de beschikking te kunnen krijgen over een persoonsgebonden budget en in het ideale geval een integraal participatiebudget;
- dat zij in staat worden gesteld hun vaardigheden te verbeteren (bijvoorbeeld vakmatige, sociale of sollicitatievaardigheden).

De omstandigheden rond het 'keukentafelgesprek' (als benaming voor alle vormen van ondersteuning door de gemeente) dienen zodanig te zijn dat het resultaat van het gesprek een oplossing is waar de burger zich mee geholpen voelt. Vier factoren die dit kunnen bevorderen zijn:

- een goede voorbereiding van de cliënt op het keukentafelgesprek met een onafhankelijke cliëntondersteuner (bijvoorbeeld een vrijwillige ouderenadviseur of een ervaringsdeskundige ggz);
- in de voorbereiding gebruik maken van een voorbereidingsmethodiek zoals een persoonlijk plan;
- het hele gezin of directe omgeving betrekken;
- afspraken maken hoe gevolgd wordt dat de gekozen oplossing daadwerkelijk werkt voor de ondersteuningsvrager.

3. Inhoudelijke aandachtspunten

U kunt als burger in een of meer van uw rollen een actieve bijdrage leveren aan de innovatie van het sociaal domein in de komende jaren door mee te denken over de verkiezingsprogramma's. In dit hoofdstuk worden op 15 beleidsvelden, na een korte beschrijving waar het over gaat, telkens drie concrete suggesties gegeven die u kunt meegeven aan de politieke partijen voor hun verkiezingsprogramma's. Het zijn suggesties voor het beleid van de gemeente.

1. Burgerinitiatieven

Burgers ondernemen steeds meer initiatieven, bijvoorbeeld door het beheer van een wijkgebouw of bibliotheek op zich te nemen, een inloophuis te organiseren of een buurtcoöperatie op te richten. Gemeenten kunnen dergelijke initiatieven faciliteren en ruimte bieden, bijvoorbeeld door een startsubsidie, een welwillende ambtenaar met kennis van beleid, fondsen en financieringsmogelijkheden en door initiatieven met elkaar in verbinding te brengen.

Drie suggesties:

- stel een gemeentelijke contactpersoon voor burgerinitiatieven aan;
- stimuleer dat de gemeente open staat voor initiatieven van burgers en die faciliteert;
- sta als gemeente achter het 'right to challenge'.

2. Inkoopbeleid

Door middel van het inkoopbeleid realiseren gemeenten hun maatschappelijke opdracht om mensen met een hulpvraag te ondersteunen. Zij kunnen door hun manier van inkopen 'perverse prikkels' tot overproductie tegengaan en invloed uitoefenen op het beleid en het gedrag van zorgaanbieders door eisen te stellen, bijvoorbeeld over het werken aan concrete resultaten (mate van zelfregie en participatie), de invloed van cliënten in het beleid en het kwaliteitsbeleid (waaronder een cliëntervaringsonderzoek en een klachtenregeling).

Drie suggesties:

- zorg dat de cliënt keuzevrijheid heeft uit meerdere aanbieders;
- koop resultaatgericht in (welke resultaten zijn met/ voor de cliënt behaald);
- stel duidelijke eisen aan het cliënten- en kwaliteitsbeleid van de aanbieders.

3. Ondersteuning van mantelzorgers

Mensen met ondersteuningsvraag willen graag zolang mogelijk zelfstandig wonen. Een belangrijke voorwaarde daarvoor is in veel situaties het ondersteunen van de mantelzorgers die het immers in de praktijk mogelijk maken dat mensen met een beperking in de samenleving blijven wonen. Ondersteuning van mantelzorgers kan veel omvatten: mogelijkheden voor ontspanning, respijtzorg, het mantelzorgcompliment en mantelzorgers betrekken bij het keukentafelgesprek.

Drie suggesties:

- stel een gedegen mantelzorgbeleid op samen met mantelzorgers;
- vergroot op tal van manieren (zie boven) de draaglast van mantelzorgers;
- stimuleer dat mantelzorgers zelf een apart keukentafelgesprek hebben.

4. Sociale wijkteams

Gemeenten richten sociale wijkteams op om het integraal werken te bevorderen, dat wil zeggen dat professionals uit verschillende beleidsgebieden (welzijn, onderwijs, schuldhulpverlening, thuiszorg) concreet samenwerken. Aandachtspunten rond het functioneren van de sociale wijkteams zijn de betrokkenheid van burgers, privacy, besluitvormingskracht en de kennis van de jeugdhulp en armoede.

Drie suggesties:

- stimuleer dat burgers invloed hebben op de wijkteams (door het wijkplan op te stellen);
- let op de privacy van de bewoners;
- stimuleer dat wijkteams bewoners actief bij hun activiteiten betrekken.

5. Armoede

Armoede neemt toe, vooral in gezinnen met kleine kinderen. Voor deze zijn er daardoor minder mogelijkheden om deel te nemen aan de samenleving (sportclubs, schoolreisjes, etc.).

De gemeente beschikt over instrumenten om die armoede te verkleinen, via ondersteunen bij het zoeken naar werk, schuldhulpverlening en stimuleren van samenwerking tussen instellingen. Via integraal beleid, waarin armoede, arbeid, onderwijs en gezondheid worden gecombineerd met trainingen 'ervaringsdeskundigen in armoede en sociale uitsluiting' kan de gemeente burgers meer in hun kracht zetten.

Drie suggesties:

- benader burgers op een motiverende manier (training in vaardigheden, kleine, behapbare doelen stellen);
- stel een gemeentelijke armoederegisseur aan;
- zorg voor participatiemogelijkheden voor kinderen uit arme gezinnen.

6. Laaggeletterdheid/gezondheidsvaardigheden

Het aantal mensen dat niet in staat is mee te komen in de samenleving neemt tot, onder meer als gevolg van slecht kunnen lezen of niet met de computer kunnen omgaan. Het vergroten van de (digitale) geletterdheid is een belangrijke voorwaarde voor mensen om te kunnen meedoen, maar ook voor het ontwikkelen van gezondheidsvaardigheden. De gemeente kan op verschillende manieren beleid voeren.

Drie suggesties:

- zorg dat contactpersonen van de gemeente (consulenten, baliemedewerkers) vaardig zijn in het signaleren van laaggeletterdheid;
- biedt trainingen aan om de geletterdheid (ook voor gezondheidsvaardigheden) te vergroten;
- schakel ervaringsdeskundigen in om laaggeletterden te bereiken.

7. VN-verdrag inzake rechten van mensen met een beperking

Het VN-verdrag wil de participatie van mensen met beperking (lichamelijk, visueel, geestelijk, verstandelijk) vergroten en daartoe drempels (feitelijk, sociaal, financieel) weghalen.

De gemeente beschikt over tal van instrumenten om die participatie te bevorderen. Onder meer heeft zij als taak periodiek een beleid lokale inclusie te formuleren en kan zij in haar inkoopbeleid eisen stellen aan instellingen op het gebied van toegankelijkheid.

Drie suggesties:

- stel een lokale inclusie agenda op;
- benoem een coördinerend wethouder voor inclusief beleid;
- betrek mensen met een beperking bij het beleid dat hen raakt.

8. Gezondheid

De gemeente heeft tot taak de gezondheid van burgers te bevorderen en onder andere depressie, eenzaamheid en alcoholmisbruik te verkleinen. Door te werken aan positieve gezondheid kan zij burgers ondersteunen in het behouden van de zelfregie ondanks lichamelijke, geestelijke uitdagingen van het leven. De gemeente beschikt over tal van instrumenten voor een integrale aanpak door gezondheid, arbeid, inkomen en maatschappelijke ondersteuning te combineren.

Drie suggesties:

- vergroot de gezondheidsvaardigheden van burgers;
- werk als gemeente samen met de zorgverzekeraars;
- analyseer de gezondheidssituatie in de wijk en stel met de inwoners een plan van aanpak op.

9. Jeugd

De gemeente is verantwoordelijk voor het ondersteunen van ouders van opvoedproblemen en van jongeren met opgroeioproblemen. Het gaat om bijvoorbeeld huiselijk geweld, tijdig signaleren van psychische problemen en specialistische zorg. Het beleid wordt zowel op lokaal niveau als op regionaal niveau gevoerd. Belangrijk thema is de omslag waarbij de burger wordt ondersteund om zijn eigen problemen aan te pakken.

Drie suggesties:

- stimuleer dat cliënten zelf hun (familiegroeps)plan opstellen;
- zorg dat een cliënt een vaste contactpersoon bij de gemeente heeft;
- zet middelen in waarmee mensen zelf aan de slag kunnen gaan (zoals de Eigen Kracht-conferentie).

10. De procedure van aanvraag tot en met beroep van ondersteuning

De gemeente dient helder en transparant te zijn in de procedure rond het aanvragen van ondersteuning: de manier waarop de burger zich moet melden; de wijze waarop de gemeente de vraag onderzoekt en erover beslist; informatie over de mogelijkheid van een persoonsgebonden budget en de hoogte van de eigen bijdrage; het verschil tussen een algemene voorziening en een maatwerkvoorziening; de mogelijkheden van klacht (tegen bejegening) en bezwaar/beroep (tegen een beschikking).

Drie suggesties:

- hanteer verschillende manieren (website, folders, ervaringsdeskundigen) om burgers laagdrempelig te informeren;
- informeer burgers actief over de mogelijkheid om een klacht in te dienen of bezwaar/beroep aan te tekenen;
- schakel ervaringsdeskundigen in.

11. Persoonlijk plan

Nadat de burger gemeld heeft dat hij/ zij een ondersteuningsvraag heeft, stuurt de gemeente burgers een bericht van ontvangst geven en vermeldt daarin dat de burger als voorbereiding op het gesprek een persoonlijk plan kan opstellen. Burgers doen er goed aan zichzelf vroegtijdig te bezinnen op de ondersteuning die zij nodig hebben en zelf een plan op te stellen, liefst zo breed mogelijk op alle levensgebieden. Dat plan omvat zaken als: wat wil en kan ik zelf, waar kan ik mijn netwerk van vrienden en familieleden bij betrekken; welke voorzieningen heb ik nodig?

Drie suggesties:

- informeer burgers actief en vroegtijdig dat zij een persoonlijk plan kunnen opstellen;
- stimuleer dat zij, indien nodig, hun netwerk betrekken;
- wijs er op dat deskundige en onafhankelijke cliëntondersteuners beschikbaar zijn.

12. Onafhankelijke cliëntondersteuning

Een burger die behoefte heeft aan iemand die met hem meedenkt bij het opstellen van een persoonlijk plan in en ter voorbereiding op het keukentafelgesprek, kan gebruik maken van een cliëntondersteuner. Die cliëntondersteuner moet door de gemeente beschikbaar worden gesteld en

dient onafhankelijk te zijn, gratis en moet denken vanuit de burger. Vooral voor minder mondige burgers kan de cliëntondersteuner een cruciaal iemand zijn bij het formuleren van de ondersteuningsvraag.

Drie suggesties:

- stimuleer de bekendheid van de cliëntondersteuners;
- zorg voor een breed palet van cliëntondersteuners waaruit de burger kan kiezen;
- zorg dat de cliëntondersteuners werkelijk onafhankelijk zijn van de gemeente en van zorgaanbieders.

13. Persoonsgebonden budget

Het persoonsgebonden budget is een goede manier om burgers zelf te laten bepalen door wie of door welke zorgaanbieder zij zich willen laten verzorgen en ondersteunen. Gemeenten kunnen ruimhartig of enghartig omgaan met het Persoonsgebonden Budget (PGB), door de wijze waarop zij burgers informeren, de hoogte van de tarieven, de mate waarin mensen uit het netwerk betaald kunnen worden, etc.

Drie suggesties:

- informeer burgers op diverse manieren, vroegtijdig en in het keukentafelgesprek over de mogelijkheid van het PGB;
- maak het mogelijk dat mensen uit het netwerk betaald worden uit het PGB;
- stimuleer een integraal PGB over diverse leefgebieden (ondersteuning, arbeid).

14. Arbeidsparticipatie

De gemeente heeft de opdracht mensen met een beperking zoveel mogelijk aan een normale baan in het bedrijfsleven te helpen. Zij beschikt daartoe over middelen als loonkostensubsidie, reïntegratievoorzieningen, het inkoopbeleid etc. Het zal niet altijd mogelijk zijn iedereen aan een volledige baan te helpen, maar er zijn veel varianten tussen 'thuis achter de geraniums' zitten en een volledig betaalde baan.

Drie suggesties:

- neem als gemeente zelf mensen met een arbeidsbeperking in dienst;
- zorg voor voldoende beschutte werkplekken;
- stel met de cliënt integrale participatieplannen op (inclusief gezondheid en onderwijs).

15. Wonen

Mensen willen zo lang mogelijk zelfstandig wonen, zowel ouderen als mensen met een beperking. Het overheidsbeleid is erop gericht dit te ondersteunen. Een woning is immers een 'thuis' waar mensen zich veilig en krachtig voelen. Gemeenten beschikken over tal van instrumenten om langer zelfstandig wonen mogelijk te maken, zeker als een integrale aanpak in de wijk gehanteerd wordt.

Drie suggesties:

- biedt ruimte aan nieuwe woonconcepten van burgers;
- stel een integrale woon- en zorgvisie voor een wijk op;
- werk samen met zorgverzekeraars en woningcorporaties.

4. Initiatieven naar politieke partijen

De politieke partijen gaan in de komende maanden aan de slag met het opstellen van hun verkiezingsprogramma's en de lijsten van kandidaten voor de gemeenteraad.

Als burger met belangstelling voor de lokale politiek, lid van een cliëntenorganisatie, adviesraad of initiatiefnemer van een burgerproject in een wijk kunt u op diverse manieren de politieke partijen beïnvloeden en daarmee een bijdrage leveren aan de transformatie van het sociaal domein.

Voorwaarde is dat u zich eerst goed voorbereidt:

- bepaal de onderwerpen die u aan de orde wilt stellen, formuleer wat u met betrekking tot het onderwerp wilt bereiken en stel duidelijke prioriteiten;
- verzamel goede voorbeelden uit de praktijk;
- stel goede woordvoerders aan;
- zoek verwante organisaties om gezamenlijk mee op te trekken.

Drie mogelijke acties voor het komend jaar worden hieronder beschreven.

Opstellen van verkiezingsprogramma's

De politieke partijen gaan in het voorjaar hun verkiezingsprogramma's opstellen. Wees er dus tijdig bij om uw opvattingen aan hen door te geven. Ga in gesprek met de werkgroepen van de politieke partijen die de verkiezingsprogramma's opstellen. Voer het gesprek bijvoorbeeld aan de hand van de bovengenoemde 15 aandachtspunten. Geef aan wat u denkt dat goed is om in de verkiezingsprogramma's op te nemen en kom met zo concreet mogelijke voorstellen. U kunt ook een brief aan alle politieke partijen te schrijven. Reageer constructief op het verkiezingsprogramma en geef concrete wijzigingsvoorstellen mee in uw reactie.

Drie tips:

- combineer het eigen, soms persoonlijke verhaal (bijvoorbeeld de ervaringen van iemand met psychische beperking of de voordelen van uw burgerinitiatief) met concrete suggesties voor het beleid;
- formuleer uw voorstellen zodanig dat ze aansluiten bij de ideologie van de politieke partij met wie u spreekt (bijvoorbeeld zelfregie, solidariteit of burgerinitiatieven);
- lever concrete tekstvoorstellen aan die de politieke partijen in hun verkiezingsprogramma kunnen opnemen.

De verkiezingscampagne

Onderneem een grote verscheidenheid van acties om uw onderwerpen onder de aandacht te brengen van politieke partijen. Organiseer bijvoorbeeld debatavonden met politieke partijen en betrokken burgers om te discussiëren over actuele maatschappelijke en lokale onderwerpen. Tijdens die avonden kunnen een of meer van de bovengenoemde thema's worden behandeld en besproken. Of houdt een interview met de lijsttrekkers, op z'n minst leert u hen kennen.

Lever een bijdrage aan bijeenkomsten die tijdens de campagne worden gehouden, zoals verkiezingsdebatten, ledenvergaderingen van de politieke partijen, informatiekramen op markten, fractievergaderingen.

Leg contact met de lokale media door artikelen of interviews aan te bieden of door hen uit te nodigen bij bijeenkomsten. U bereikt op die manier zoveel mogelijk inwoners voor uw initiatief of uw standpunten.

Maak kennis met de potentiële gemeenteraadsleden die zich kandidaat hebben gesteld voor de gemeenteraad. Zij staan open voor contact met de samenleving en de ervaringen en opvattingen van burgers. Combineer ook hier in een gesprek de persoonlijke ervaringen met beleidsmatige suggesties.

Na de verkiezingen

Als politiek actieve burger, lid van een cliëntenraad of adviesraad of als initiatiefnemer van een burgerinitiatief kunt u in het komend jaar alvast aangeven dat u na de verkiezingen een bijdrage wilt (blijven) leveren aan het beleid van de gemeente en de transformatie van het sociaal domein. Het nieuwe college van Burgemeester en Wethouders gaat immers een nieuw programma uitvoeren. U kunt dat kritisch volgen, zowel inhoudelijk als wat betreft de betrokkenheid van burgers.

Volg bijvoorbeeld kritisch de wijze waarop de gemeente burgers op diverse momenten (bij beleidsontwikkeling en –evaluatie) betreft bij het beleid en de mate waarin zij ruimte biedt aan burgerinitiatieven. Neem, bijvoorbeeld als adviesraad sociaal domein, de rol op u van kritische bewaker van de inbreng van burgers bij het beleid of volg actief het gemeentelijk kwaliteitsbeleid over de uitvoering van de Wmo. Geef aan dat u mee wilt werken aan het bereiken van cliënten, het bespreken van de jaarlijkse onderzoeken, het houden van een panel of andere manieren om cliënten en burgers naar hun mening te vragen.

Henk Beltman
Kennismakelaar Aandacht voor Iedereen

Bijlagen

Ondersteuning door programma Aandacht voor Iedereen

Het programma Aandacht voor Iedereen ondersteunt cliënten, burgers en organisaties op het gebied van het sociaal domein. Adviseurs staan ter beschikking voor het geven van informatie, houden van bijeenkomsten of geven van feedback. De adviseurs kunnen u ondersteunen bij activiteiten rond de gemeenteraadsverkiezingen. Zoals: het leggen van contact met politieke partijen, het organiseren van een debatavond of het voorbereiden van een gesprek met gemeenteraadsleden. Via de website www.aandachtvooriedereen.nl kunt u de adviseur in uw regio bereiken.

Verder lezen

Op de website van Aandacht voor Iedereen vindt u kennisproducten over de meeste in deze handreiking behandelde onderwerpen. Hieronder een link met enkele producten. Voor meer informatie over de producten kunt u contact opnemen met de adviseur in uw regio of de kennismakelaar, henkbelman@zorgbelangelderland.nl.

Arbeid door mensen met een arbeidsbeperking

<http://www.aandachtvooriedereen.nl/kennisdossiers/kennisdossier-arbeid-door-mensen-met-een-arbeidsbeperking-4458.html>

Jeugdbeleid

<http://www.aandachtvooriedereen.nl/kennisdossiers/kennisdossier-jeugd-4457.html>

Resultaatbekostiging in het inkoopbeleid

<http://www.aandachtvooriedereen.nl/handreikingen/handreiking-resultaatbekostiging-manier-van-sturen-op-resultaten-in-sociaal-domein-4465.html>

Toezicht op de Wmo

<http://www.aandachtvooriedereen.nl/handreikingen/handreiking-clientenperspectief-op-het-toezicht-wmo-4402.html>

VN-verdrag inzake rechten mensen met een beperking

<http://www.aandachtvooriedereen.nl/kennisdossiers/kennisdossier-vn-verdrag-inzake-de-rechten-van-personen-met-een-beperking-na-ratificatie-4470.html>